

Mikrofilm 9995

00133

Handschrift der Stiftsbibliothek St. Peter zu Salzburg.

Signatur: neue α . IV. 16

alte

Pergament-Handschrift von 92 Blättern mit zwei Kolumnen zu 44 Zeilen
~~Papier-~~

Quaternionen

Format 125 x 175 mm

Jahrhundert XIII

Schriftart Gotische Minuskel

Vorbesitzer (Wappen, Exlibris) ~

Einband Holzdeckel mit Lederüberzug, Schließen & Buckeln.

Hände eine

Korrekturen am Rande meist von anderer Hand

Vorderes Deckblatt Pars palmi

Rückwärtiges Deckblatt Pars orationalis

Vorsatzblatt A

Nachsatzblatt A

Anmerkungen (Initialen, Illustrationen, Schreibervermerke etc.) ~

Beschreibung in Katalogen, Literaturangabe

Erworben 1870 (aus 1854) durchs mittelalt. Inst. München

Dr. Bayr

Dr. Schreyer, 186. Bp.: Repertorium d. lat. Sermones

1. HA. - München 1868 ff. In: Texte...

Inhalt.

Fol. 1-92	<u>Bertholdus ratisponensis, Rusticanus antiquus.</u> (Sermones) (Sonntagspredigten)
1-1'	Index.
1'	Inc. prol.: „Istos sermones ea necessitate coactus sum.“
1'	Inc.: „Eunt signa in sole... Infidelitatis et ignorantie.“ Expl.: „cum uxore mea et alia huiusmodi.“
92'	Sequitur Scriptum ab alio.

REPERTORIUM DER LATEINISCHEN SERMONES DES MITTELALTERS

FÜR DIE ZEIT VON 1150-1350
(AUTOREN: A-D)

Rusticanus de tempore:

- 1 Prolog. Istos sermones ea necessitate coactus sum notare, cum tamen invitissime hoc fecerim . . .
- ✓ 2 T1 *Erunt signa* (Luc.21,25) – In epistola dicitur: Nox praecessit, glossa: infidelitatis et ignorantiae, haec fuit, sed modo non est . . . venit ad nostram naturam verus sol iustitiae. Quam nobis praestare dignetur . .
- ✓ 3 T2 *Hosanna filio David* (Matth.21,9) – Evangelium hoc secundum plerosque legitur in prima dominica adventus propter mysterium . . . Qui me confessus fuerit coram hominibus . . . Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 4 T2 *Virtutes caeli movebuntur* (Luc.21,26) – Per virtutes accipimus spiritus angelorum. Unde hic dicit glossa: Quid Dominus virtutes angelorum nisi angelos . . . liberi a servitute . . laborum et anxietatum. Quam nobis donare dignetur . .
- ✓ 5 T3 *Eccce mitto angelum meum* (Matth.11,10) – Multum omnibus nobis reverendi et diligendi sunt angeli. Innumerabilia enim nobis beneficia et ministeria exhibent . . . venient omnes angeli tamquam testes humanorum actuum. Det nobis Amen.
- ✓ 6 T3/4 *Ave gratia plena* (Luc.1,28) – Tam in epistola quam in evangelio gloriosae virginis gloria multipliciter extollitur . . . nobis post hoc exilium ostendat placatum ipso praestante DNJCo . .
- ✓ 7 T4 *Ego non sum dignus* (Joh.1,27) – Glossa: Johannes, qui Christus esse putabatur, indignum se esse denuntiat . . . Zach. Erunt lebetes quasi fiale. Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 8 T6 *Vidimus eum plenum gratiae* (Joh.1,14) – De gratia Dei tam in epistola quam in evangelio hodie legitur, quia festum hoc festum gratiae est . . . et eiusdem avibus cruciandum tradit JCDN . .
- ✓ 9 T7 *Eccce positus est hic* (Luc.23,4) – Christo contradicunt omnes peccatores et reddunt sibi malum pro bono . . . de spatio temporis post eius interitum, quare infra in dnca post epiph.
- ✓ 10 T11 *Cum factus esset Jesus annorum duodecim* (Luc.2,42) – Legitur Lev 23; Deut. 16; expressius tamen Exod. 22. Ter in anno apparebit omne masculinum . . . omnes salvandi continentur, qui ratione utuntur.
- ✓ 11 T12 *Nuptiae factae sunt* (Joh.2,1) – Occasione istarum nuptiarum dicere propono de matrimonio, viduitate et virginitate . . . videntes eos in gloria inenarrabili. Quos et nobis videre concedat Filius per merita matris. Amen.
- ✓ 12 T13 *Muli ab oriente* (Matth.8,11) – Et hoc fit per duo, quae dicuntur in epistola, si providemus bona non tantum coram Deo . . . ad plagam australem sive ad meridiem in respectu aliorum. Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 13 T14 *Ascendente Jesu in naviculam* (Matth.8,23) – Haec navicula sanctae ecclesiae, quam Christus ascendit, cum factus est homo, multos et graves pertulit impetus fluctuum maris . . . et fideles confortentur in fide DNJCo . .
- ✓ 14 T15 *Venite ad me omnes* (Matth.11,28) – Venite a peccato, a mundo, a

Fol.

1-9

1-1

diabolo ad me, qui libenter vos recipio . . . sic nullus gaudia illius terrae. Ps. Pluviam etc. Ad quam nos perducere dignetur . .

- ✓ 15 T15 *Simila est regnum caelorum homini patrifamilias* (Matth.20,1) – Vineae est ecclesia, ad quam multi sunt vocati, pauci vero electi . . . nec auris audit. Quae nobis donare dignetur. Amen.
- ✓ 16 T17 *Exiit qui seminat* (Luc.8,5) – In epistola legitur de semine spiritali, idest de bonis, quae facimus, et valde multipliciter . . . ut non . . inter spinas seminemus, sed in terram bonam. Amen.
- ✓ 17 T18 *Factum est autem, cum appropinquaret Jericho* (Luc.18,35) – Secundum spiritalem sensum, cum Christus per incarnationem mundo appropinquaret . . . nam ipse Deus erit omnia in omnibus. Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 18 T19 *Tunc reliquit eum diabolus* (Matth.4,11) – Ibi dicit glossa: Consumpta omni tentatione accesserunt angeli . . . Anselmus: O aeternum et incessabile, clarum et dulce praemium . . Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 19 T20 *O mulier, magna est fides tua* (Matth.15,28) – Ibi dicit glossa: Sub persona mulieris Chananitidis magna fides ecclesiae . . praedicatur . . sic et nos tantum cum Christo aliis omnibus damnatis. Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 20 T21 *Qui non est mecum* (Luc.11,23) – Glossa: Haec de omnibus haereticis et schismaticis possunt intelligi . . . ut a Domino numquam separemur. Amen.
- ✓ 21 T22 *Erat proximum pascha* (Joh.6,4) – Totum hodiernum officium tam diurnum quam nocturnum festum est et plenum laetitia diversis de causis . . . Det nobis Dominus sic mundum contemnere, ut ad ipsum valeamus pervenire. Amen.
- ✓ 22 T23 *Quis ex vobis arguit me* (Joh.8,46) – Quia hodie in epistola tractatur de pontificatu et sacerdotio Christi aeterno . . . In domo patris mei mansiones multae sunt. Ad quas nos perducatur tunc, qui cum Patre . .
- ✓ 23 T24 *Benedictus qui venit* (Matth.21,9) – Commendat apostolus in epistola caritatem Christi, qui cum in forma Dei esset pro nostra dilectione habitus inventus est ut homo . . . quanto quis ardentius amat tanto melior efficitur. Det nobis Dominus etc. Amen.
- ✓ 24 T28 *Surrexit, non est hic* (Marc.16,6) – In epistola hortatur nos apostolus, ut digne in azymis pascha celebremus . . . ut ipse nobiscum et nos secum in perpetuum gaudeamus.
- ✓ 25 T29 *Noli esse incredulus* (Joh.20,27) – Per totam epistolam et similiter per totum evangelium tractatur de fide . . . ut cum Christo glorificari mereamur, qui vivit . .
- ✓ 26 T30 *Ego sum pastor bonus* (Joh.10,11.14) – In evangelio se dicit Christus pastorem bonum, in epistola autem dicit eum Petrus pastorem et episcopum animarum nostrarum . . . numquam intrabit in sancta sanctorum. Det nobis Dominus. Amen.
- ✓ 27 T31 *Amen dico vobis, quia plorabitis* (Joh.16,29) Glossa: Mundus significat hic inimicos. Alia glossa: plorant omnes sancti in aerumna huius vitae . . Nah. 1. Celebra, Iuda, festivitates tuas. Quod nobis praestare dignetur . .
- ✓ 28 T32 *Ipse arguet mundum* (Joh.16,8) – De peccato, quod commiserunt, de

justitia, quam obtulerunt, de iudicio, quod non timuerunt . . . ut ad vitam aeternam pervenire valeamus. Amen.

✓ 29 T33 *Iterum relinquo mundum* (Joh.16,28) – Beatus est, qui postquam in morte relinquit mundum, vadit ad Patrem . . . nec auris audivit etc. Haec nobis dare dignetur Filius Dei . . .

✓ 30 T37.2 *Haec locutus sum vobis* (Joh.15,11) – Semper mali ab initio mundi usque nunc persequentur bonos, quia sunt eis dissimiles . . . sic pertinaciter in sua malitia remanent. Quod a nobis avertat JC . . .

✓ 31 T39 *Si quis diligit me* (Joh.14,15) – Omnia bona nostra, quae facimus, . . . commendabilia sunt in eo, quod valde delectant Deum . . . Cor 7. Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus. Quod nobis praestare dignetur . . .

✓ 32 T39/4 *Et ego resuscitabo eum* (Joh.6,40.44) – Hic dies tantus erit in sua magnitudine tam singularis prae omnibus aliis diebus . . . ita erit Dominus omnia in omnibus. Ad hanc gloriam nos perducatur . . . Amen.

✓ 33 T39 *Haec locutus sum vobis* (Joh.15,11) – Sicut multi tempore tentationis exterioris sive persecutionis a Christo recesserunt . . . abundanter remunerabimur, ut indicibile sit, inexcogitabile et incomprehensibile. Ad quod nos perducatur . . .

✓ 34 T41 *Homo quidam erat dives* (Luc.16,19) – Epistola tota est de caritate Dei et proximi. Sed qui hanc non habet damnatur . . . rependitur eis gloria aeternae; felicitatis, quam nobis concedat . . .

✓ 35 T42 *Homo quidam fecit cenam magnam* (Luc.14,16) – Homo ille est Christus Dominus noster, qui ex nimia dilectione, quam ad homines habuit . . . hominibus cenam magnam . . . corpus nostrum aeterna et delectabili claritate, ad quam . . .

✓ 36 T43 *Gaudium est coram angelis Dei* (Luc.15,10) – Poenitentia libenti animo est agenda multis de causis. Una, quia Dominus adjuvat hominem . . . Gaudium erit coram . . . quod nobis praestare dignetur . . .

n.33 ✓ 37 T44 *Estote misericordes* (Luc.6,36) – Tria sunt, quae reddunt hominem perfectum. Primum est vera compassio misericordiae in miseris alienis . . . in futuro per superabundantem honorem et gloriam. Quod nobis praestare dignetur . . .

✓ 38 T44 *Mensuram bonam* (Luc.6,38) – Libenti animo ex misericordia dare debemus propter gloriae futurae excellentiam, quae dabitur nobis . . . Nihil autem efficacius ad impetrandam Dei misericordiam quam misericordiam hominis. Hanc nobis det . . .

✓ 39 T45 *Docebat de navicula turbas* (Luc.5,3) – Deus super omnia duo docet tam existens in caelis quam praedicans in terris . . . Eadem mensura, qua . . . det nobis Dominus.

✓ 40 T46 *Nisi abundaverit justitia vestra* (Matth.5,20) – Pharisei bene docebant, sed hoc opere non implebant . . . tanto magis arca in sublimia ferebatur. Det Dominus etc. Amen.

✓ 41 T47 *Misereor super turbam* (Marc.8,2) – Digne turba multa Jesum Christum sequitur quia a peccato recedentibus et se sequentibus . . . benefacit . . . ut aeternas divitias attingere valeamus . . .

✓ 42 T48 *Non omnis, qui dicit mihi: Domine* (Matth.7,21) – Qui tantum de Deo

Fol

1-9

1-1

loquitur et secundum carnem vivens non facit Dei voluntatem . . . parum in quibusdam christianis proficit. Quod a nobis avertere dignetur JC Amen.

- ✓ 43 T49 *Redde rationem villicationis tuas* (Luc.16,2) – Rationem villicationis suae quemlibet in morte Deo reddere oportet . . . Prov. 4. Vias sapientiae demonstrabo . . . non artabuntur gressus tui. Quod nobis praestare dignetur . . .
- f. 44 T49 *Ego dico vobis, facite vobis amicos* (Luc.16,9) – Amici dicuntur pauperes, quos debemus nobis comparare per eleemosynam . . .
- ✓ 45 T50 *Et erat cotidie docens in templo* (Luc.19,47) – Duo praecipue Dominus docuit, declinare a malo et facere bonum . . . regnare secum aeternaliter faciet. Quod nobis praestare dignetur . . .
- f. 46 T51 *Descendit hic justificatus* (Luc.18,14) – In his duobus scil. pharisaeo et publicano ostenditur occultum Dei iudicium . . .
- ✓ 47 T51 *Duo homines ascenderunt in templum* (Luc.18,9) – In his duobus hominibus duplex status poenitentium designatur, videl. malorum et bonorum . . . de liberatione fratris a morte praesenti, et multo amplius. Hanc poenitentiam nobis donare dignetur . . .
- ✓ 48 T52 *Admirabantur dicentes: Bene omnia facit* (Marc.7,37) – Tam miranda sunt omnia, quae Deus bene fecit, quod etiam cogitare minima illorum nos sufficimus . . . mirabilis Deus in sanctis suis. Quod nobis praestare dignetur. Amen.
- ✓ 49 T53 *Beati oculi, qui vident* (Luc.10,23) – Beati oculi, glossa: interiores, qui vident; glossa: idest, qui cognoscunt illa sacramenta, quae revelantur parvulis . . . beatificabimur in corpore et in anima. Quod nobis praestare . . .
- ✓ 50 T53 *Jesu, praeceptor, miserere nostri* (Luc.17,13) – Decem leprosi sunt, ut dicit hic glossa Bedae, qui contra decalogum peccant . . . ut ab ipso honorari mereamur in caelis. Amen.
- ✓ 51 T53 *Jesu praeceptor miserere nostri* (Luc.17,13) – Diximus superius secundum glossam Bedae: Per decem leprosos significantur transgressores decalogi . . . nec auris audivit, aeternaliter possidebimus. Quod Dominus nobis praestare dignetur . . .
- ✓ 52 T55 *Nemo potest duobus dominis servire* (Matth.6,24) – idest Deo et diabolo: Et quia nemo, ideo debemus illi domino servire, qui fidelis est, fideliter . . . Esto ergo fidelis et dabo tibi coronam vitae.
- ✓ 53 T56 *Adolescens, tibi dico, surge* (Luc.7,14) – In hoc evangelio legitur de maximo miraculo, scil. de resurrectione mortui, in epistola vero de caritate Christi . . . Joh. est peccatum ad mortem, (non) pro illo etc. Quod a nobis avertat . . .
- ✓ 54 T58 *Dixit Dominus Domino meo* (Matth.22,44) – Dixit Dominus, glossa: Pater, non ore, sed re et effectu . . . ad altae gloriae remunerationem occurramus, qui cum Patre et Spiritu Sancto . . .
- ✓ 55 T59 *Confide, fili, remittantur* (Matth.9,2) – Postquam homini Deus remisit peccata, tunc renovatur spiritu . . . Eccli. Particula diei boni non te praetereat. Quod nobis praestare dignetur JC . . .
- ✓ 56 T60 *Multi sunt occisi* (Matth.22,14) – Haec verba dura sunt, et omni homini formidanda . . . cuilibet membro magna gloria in aeternum. Quod nobis praestare . . .
- ✓ 57 T61 *Hora septima reliquit eum febris* (Joh.4,52) – Hora septima, sive ter-

pore septimo ecclesiae, quiescunt fideles a ferventissima preparatione . . . ad aeternam gloriam, ubi semper secum gaudebunt. Quod nobis praestare dignetur. Amen.

✓58 T62 *Cum coepisset rationem ponere* (Matth.18,24) - Nota, quod secundum quod homo plus vel minus peccat secundum hoc tenetur Deo solvere majorem poenam vel minorem . . . Augustinus: Caritas si absit, quid est, quod possit. Det nobis . . .

✓59 T63 *Viam Dei in veritate doces* (Matth.22,16) - Viam Dei in veritate docuit, quia non solum verbo, ut multi, sed et exemplo, non tantum in comodo sed etiam in incommodo . . . quo in perpetuum cum ipso regnemus. Amen.

✓60 T64 *Filia mea modo defuncta est* (Matth.9,18) - Non cessavit apostolus orare ut ipse dicit in epistola, pro discipulis suis, ut in omni opere bono fructificarent exterius . . . ut ad aeternam gloriam recipiamur. Amen.

✓61 *Incipies cum rubore novissimum locum tenere* (Luc.14,9) - Multi cum Christus secundo veniet incipient cum rubore novissimum locum tenere . . . et eris cum ipsis et ipse tecum. Quod nobis praestare dignetur. Amen.

Admont 630.

Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 739.

Besançon 237.

Brünn, StArch 52 f. 123v-151v.

Darmstadt, LB 2229.

Donaueschingen 58.

Dresden, LB F. 61a.

Erlangen, UB 320 f. 93-152; 324.

Freiburg i. Br. 152; 307.

Freiburg i. Ue., Franzisk. 117 f. II.

Heidelberg, UB Salem 7,52.

Hohenfurt 92 f. 181ra-242va.

Innsbruck, UB 369; 382.

Klosterneuburg 450; 451; 452.

Lambach 81.

Leipzig, UB 689; 697; 698; 722.

Lilienfeld 53.

Linz, StudB 325.

London, Brit. Mus. Harl. 3215.

Cim 5531; 6020; 7798; 8738; 8739; 12520; 19117.

Pelplin, Semin. 108.

Prag, UB VI. A. 20; VIII. C. 2; XX. A. 2.

„Narodni Mus. XIII. G. 10.

Salzburg, S. Peter a. Iv. 16.

S. Florian 257; 347; 361.

Seitenstetten 82; 164.

Sevilla, Columb. 7. 6. 20.

Sitten, Kantonsarch. A. B. S. Ip. I.

Trier, StB 240/1379; 243/1385; 326/2008.

Vatican lat. 4390.

Wien, Burg Kreuzenstein 5660.

„Nat. 1649.

Wilhering 143.

Zwickau, RatsschulB I. XIV. 37.

